

Skriftligt dansk

Taksonomiske niveauer og begreber

Redegørelse

En redegørelse er en fokuseret og forklarende gengivelse af noget, fx synspunkter i en tekst, fakta om en litteraturhistorisk periode eller lignende. I en redegørelse skal man *udvælge* relevante tekstdele eller emner, som man forklarer *med sine egne ord*. Hvis man for eksempel bliver bedt om at redegøre for synspunkterne i en tekst, skal man ikke referere hele teksten, men fokusere på det vigtigste og eventuelt bytte om på rækkefølgen i forhold til den oprindelige tekst, hvis det er relevant.

Analyse

I dansk analyserer man forskellige former for tekster, fx noveller, romaner, digte, tv-udsendelser, nyhedsartikler, radioprogrammer og websites. Når man analyserer, slår man ned på bestemte elementer i teksten, fx fortælleforhold, billedsprog, kameraføring eller appelformer. En analyseopgave kræver oftest, at man *selv udvælger*, hvad der er interessant at analysere i teksten. En vigtig del af en analyse er valget af elementer, der er interessante i netop den tekst, man arbejder med, og som kan føre frem til en fortolkning.

Det er ofte en god ide at stille analysen op, så hvert element, man analyserer, får et selvstændigt afsnit. Afsnittet skal bestå af *en række analytiske betragtninger, som man argumenterer for ved hjælp af eksempler og citater fra teksten*. En analyse af billedsprog i et digt kunne indeholde følgende formulering: "I digtet bruges metaforer, hvilket blandt andet kommer til udtryk i følgende citat: "...". På samme måde kunne en analyse af appelformer i en tale indeholde følgende formulering: "Villy Søvndal gør brug af appelformen patos. Det kommer blandt andet til udtryk i sætningen: "...".

En typisk *fejl* i en analyse er, at man kommer til at referere i stedet for at analysere. I et referat gengiver man tekstens handling fra start til slut, mens man i en analyse fordyber sig i bestemte elementer af teksten og udvælger bestemte dele af teksten, som vil lægge særlig vægt på. Hvis man i en analyseopgave er i gang med at gengive tekstens handling fra start til slut, er det ofte et tegn på, at man er kommet til at referere i stedet for at analysere.

Karakteristik

En karakteristik er en mini-analyse med fokus på et bestemt aspekt af teksten, fx argumentationsform eller sproglige virkemidler. Man kan karakterisere en person, et miljø, argumentationsformen i en tekst osv.

Fortolkning

En analyse af en tekst afsluttes ofte med en fortolkning. I fortolkningen kommer man med et bud på, hvad tekstens overordnede mening eller budskab er. Fortolkningen skal samle op på de pointer, man er nået frem til i løbet af analysen, og få dem til at hænge sammen i en helhed.

Diskussion

I dansk er en diskussion knyttet til et danskfagligt emne/stof. Diskussionen går ofte ud på at argumentere for og imod nogle synspunkter. Diskussionen skal være *nuanceret*, og man skal sætte sig ud over sin personlige holdning. Man må gerne inddrage personlige erfaringer, men man skal kunne distancere sig fra dem og bruge dem til at illustrere nogle mere generelle pointer. En typisk *fejl* i en diskussion er, at man låser sig fast på nogle personlige holdninger og ikke kan se ud over dem. Diskussionen afrundes med en nuanceret konklusion, som giver læseren mulighed for selv at tage stilling.

Perspektivering

En perspektivering optræder ofte efter en analyse og fortolkning. Af og til vil man blive bedt om at perspektivere sin analyse til en anden tekst, og perspektiveringen går her ud på at finde relevante forskelle og ligheder mellem de to tekster. Ofte skal man perspektivere mere generelt, fx litteraturhistorisk, tematisk eller genremæssigt. Perspektiveringen går her ud på at placere sin tekst i en større danskfaglig ramme ved at inddrage sin viden fra danskundervisningen, fx om romantikken eller om novellegenren.

Prøvegenrer på stx

Oversigt over prøvegenerne i skriftlig dansk stx

- **Den litterære artikel** har som sit centrale indhold en analyse og fortolkning af en eller flere skønlitterære tekster. Der lægges vægt på faglig præcision og metodisk grundighed. Der vil endvidere som oftest stilles krav om fx litteraturhistorisk eller genremæssig perspektivering eller om sammenligning med anden litteratur.
- **Kronikken** indeholder en redegørelse for en teksts synspunkter, en karaktistik af tekstens argumentation eller virkemidler og en diskussion af en problemstilling. Redegørelsen og diskussionen er knyttet til et danskfagligt emne/stof, og diskussionen føres først og fremmest på grundlag af en neutral, argumenteret afvejning af sit emne eller sin problemstilling.
- **Essayet** er karakteriseret ved, at man ud fra en tekst og sin egen almene og faglige viden og indsigt undersøger, overvejer og reflekterer over et emne eller et begreb. Mens kronikkens behandling af et emne er nært knyttet til synspunkterne i teksten, løfter essayet sig op over teksten. Der er således ikke noget krav om en analyse af teksten i essayet; man udvælger relevante dele af teksten og bruger disse som udgangspunkt for generelle refleksioner over emnet. Mens **kronikken** arbejder sig ned mod en afsluttethed, en form for konklusion, er **essayets** struktur mere åben.

	Litterær artikel	Kronik	Essay
Fremherskende fremstillingsformer	Analyse Fortolkning Perspektivering	Redegørelse Karakteristik Diskussion	Undersøgelse Refleksion
"Stof"	En eller flere tekster	Problemstilling eller emne samt tekst	Emne eller begreb
Typisk formulering	Skriv en litterær artikel om <tekst(er)>. Artiklen skal indeholde en analyse og fortolkning af <tekst(er)>, hvor du bla.fokuserer på <bestemt aspekt>. Giv en perspektivering.	Skriv en kronik om <problemstilling>. Kronikken skal indeholde en redegørelse for synspunkterne og en karakteristik af argumentation/virkemidler i <tekst>. Diskuter synspunkterne.	Skriv et essay om <emne>. Essayet skal tage udgangspunkt i <tekst(er)>.
Fokus/bevægelse	Tekstfokus	Emnet behandles mod afsluttethed/konklusion	Emnet behandles mod åbning
Linjetal ved citater	bør bruges	brug ikke	brug ikke
Angivelse af andre kilder som fx Litteraturens Veje eller andet materiale fra undervisningen.	ja, indflettet i tekst eller evt. i parentes		
Noteapparat	brug ikke		
Titel	brug opgavens titel		
Underrubrik og mellemrubrikker	brug evt.	brug evt.	brug ikke

Prøvegenrer på hf

Der er tre forskellige genrer til skriftlig eksamen i dansk på hf, nemlig den introducerende artikel, den analyserende oplæg og den argumenterende artikel. Fælles for de tre opgaver er:

- At man selv skal formulere en overskrift og skrive opgavens nummer foran overskriften
- At man gerne må inddele opgaven i afsnit og formulere overskrifter/mellemrubrikker til de enkelte afsnit
- At man skal nævne forfatter, titel, årstal og evt. avisnavn, når man inddrager tekster fra opgavehæfterne
- At man ikke skal bruge fodnoter.

Introducerende artikel

En introducerende artikel går ud på at give læseren en viden om et bestemt emne ved præsentere læseren for emnet, gøre ham/hende interesseret i det og skabe overblik over det. En introducerende artikel skal som regel indeholde følgende elementer:

- En indledning, der kort præsenterer emnet og fanger læseren
- En behandling af en tekst. Ofte skal man karakterisere noget i teksten og bruge karakteristikken til at sige noget om emnet
- En videre introduktion, hvor man inddrager tekster og eventuelt billeder fra hæfte 1 og stof fra undervisningen, alt sammen for at give læseren indsigt i emnet
- En afslutning, hvor man sammenfatter sin introduktion.

Argumenterende artikel

I en argumenterende artikel skal man redegøre for og debattere synspunkterne i en tekst. Ofte skal man også karakterisere noget i teksten, fx argumentationsformen, brugen af humor eller lignende. En argumenterende artikel skal som regel indeholde følgende elementer:

- En indledning, der kort præsenterer emnet og fanger læseren
- En redegørelse for synspunkterne i en tekst og evt. en karakteristik af teksten.
- En diskussion af synspunkterne i teksten, hvor man forholder sig til dem ved at komme med argumenter for og imod. Argumenterne skal man finde i teksterne fra hæfte 1, fra danskundervisningen og fra sin egen hverdag og erfaringer.
- En konklusion, hvor man sammenfatter og afvejer de forskellige synspunkter i sin diskussion og kommer med et nuanceret bud på, hvordan man selv forholder sig i debatten.

Analyserende oplæg

I et analyserende oplæg skal man analysere og fortolke en tekst og anvende fortolkningen til at belyse et emne. Et analyserende oplæg skal som regel indeholde følgende elementer:

- En indledning, der kort præsenterer emnet og fanger læseren
- En analyse og fortolkning af en tekst. Ofte skal man lægge vægt på noget særligt i analysen, der har noget at gøre med emnet

- En inddragelse af tekster og eventuelt billeder fra hæfte 1, som man bruger til at sammenligne eller perspektivere sin analyse og fortolkning
- En konklusion, hvor man sammenfatter sin analyse, fortolkning og perspektivering og dermed siger noget om opgavens emne.